

Verzamel schatten in de hemel

Preek in de Dominicus Amsterdam, 26 oktober 2014

Arjan Broers

Gelezen: Matteüs 6, 19-23

Midas Dekkers, De kleine verlossing of de kunst van het ontlasten, p. 20

Zusters en broeders, kinderen van de hemel en de aarde,

Vandaag heb ik het over een stoeptegél, over Augustinus en Jezus, over uw sterfbed, over schatten in de hemel en over onze darmen.

Zit u goed?

Ik wil u vragen om mij *niet* uw volle aandacht te schenken, maar voortdurend een deel van uw aandacht bij uzelf te houden. Het kan helpen om een hand op uw buik te leggen. Of af en toe even te controleren of u nog voelt dat u stoel onder de billen / grond onder de voeten heeft.

1. De stoeptegél

Op een dag, jaren geleden, deed ik mee aan een training. Ik kreeg de opdracht naar buiten te gaan om daar ‘verbinding te maken met de dingen’. Ik moest me afstemmen, aanvoelen hoe het is om steen, stof, blad, tak te zijn.

Ja, ik zuchtte ook, maar ik had besloten mee te doen en, nou ja. Daar liep ik dan. Ik keek naar blad en tak, naar auto en lak, naar hekwerk en vuilnisbak. Ik verveelde me en dacht: doe ik *dit*, op mijn vrije dag? Wanneer ga ik echt iets leren?

Ik ging zitten en zat de tijd uit. Ik keek naar een stoeptegél en verplaatste me erin. ‘Wat zielig’, dacht ik. ‘Daar lig je dan, koud en hard en helemaal ingeperkt. Je kunt geen kant op, en iedereen loopt over je heen.’

En opeens begon het me te dagen. Want wat zag ik nu eigenlijk? Dacht ik nou werkelijk dat die tegél daar lag te lijden, in al zijn onvrijheid? Of zag ik misschien niet die tegél, maar mijn eigen onvrije en droevige geest? Keek ik in feite naar binnen, terwijl ik naar buiten leek te kijken?

En hoe vaak deed ik dat eigenlijk zo, zonder het in de gaten te hebben?

Ik keek nog eens naar de stoeptegél. Die vond *niks*.

2. Augustinus

Hebt u nog steeds aandacht voor uw binnenste, terwijl u luistert?

U kent waarschijnlijk allemaal die fantastisch mooie tekst van Augustinus uit zijn Belijdenissen: ‘Veel te laat heb ik jou lief gekregen... Schoonheid, wat ben je oud, wat ben je nieuw... Binnen in wij was je, en ik was buiten...’

Wonderlijk is dat: een man die in de vierde eeuw iets beleefde en opschreef, en wij verstaan het haast als vanzelf: hoe je vruchteloos kunt zoeken, buiten, en dan opeens een doorbraak: het inzicht dat het er al is, hier binnen.

Dat is eigen aan geestelijke kennis: het is eerder *herkennen* dan kennen. Je *wist* het al, ergens, of vermoedde het, hoopte het: dat je al grond onder de voeten hebt, dat je al bemind bent, dat er al gegeven is, dat je er al wezen mag.

3. Jezus

Wat Augustinus zegt, komt overeen met de toespraak van Jezus. We hoorden er maar een stukje van, doet u zichzelf een plezier en lees vanavond voor het slapen gaan eens het hele zesde hoofdstuk van Mattheüs, dat trouwens weer een deel is van een grotere toespraak: hoofdstukken 5-7. Wij knippen het vaak in stukjes en noemen de zaligsprekingen de Bergrede, maar dat is er maar een stukje van.

Alles tezamen is deze toespraak van een verbijsterende rijkdom: één grote omkering van hoe wij denken dat het leven in elkaar zit. Aan het einde ervan zijn de mensen begeistert, 'want Jezus sprak met gezag', staat er.

Oftewel: zij *herkenden* wat hij leerde.

Het hele zesde hoofdstuk gaat over binnen en buiten. Niet als tegenstelling, maar vanwege de volgorde. Wij zijn namelijk geneigd buiten te beginnen: of we een goede indruk maken, gezien zijn, respect krijgen.

Wie van ons is daar niet gevoelig voor? Je doet goed en krijgt waardering. En je *hebt* het goed en je krijgt aanzien. Dat is een fijn gevoel, hier binnen. Voor je het weet ben je niet bezig met het goede, maar of je gezien wordt. Om je lekker te voelen.

Jezus raadt aan, met een vloed aan beelden, om *binnen* te beginnen. *Begin* met bidden, met vasten, geven, vergeven; en doe dat zonder ermee te koop te lopen. En dan merk je wel wat er terugkomt. Dat is de volgorde. In Jezus' woorden: 'Vergeef elkaar, *dan* zal jullie Vader jullie vergeven'.

Wie 'buiten' begint en daar schatten verzamelt, zal merken dat die rotten, roesten, verstoffen, zegt Jezus. Wie 'binnen' begint en daar schatten verzamelt, zal merken dat die eeuwig zijn. Dat wil zeggen: ze maken het leven hemels. Wat zalig, als je jezelf niet groter of beter hoeft voor te doen dan je bent. Wat zalig, als je kwetsbaar durft te zijn. Wat zalig, als je opkomt voor gerechtigheid. Wat zalig als je oog hebt voor het koninklijk gewaad van een lelie.

4. Sterfbed

Van de schatten in de hemel naar uw sterfbed. Want de taal van Jezus is prachtig. Maar het is hier geen proeverij van mooie woorden. Het gaat om wat u *eigenlijk* al weet.

Even tussendoor: hoe is het met uw innerlijk leven? Voeten, billen, hand op uw buik? Hebt u er nu nog voeling mee?

U *weet* al wat uw 'schatten in de hemel' zijn. Wat de werkelijke rijkdom van uw leven is. Ik zal het u helpen zien.

Stelt u zich voor dat u aan het einde van uw leven kunt zeggen dat u een rijk leven hebt gehad. Iedereen snapt dat het dan niet gaat over geld, salaris, mooie spullen. Want die dingen vergaan. Iedereen snapt dat echte rijkdom – schatten in de hemel – over iets anders gaat. Nou, noem maar op: vriendschap, liefde, schoonheid, plezier, ruimte om te zijn wie je bent, tegenslagen die je overwon, mensen die iets voor elkaar betekenen.

Iedereen snapt dat *nu* al: dat er verschil is tussen een rijkard zijn - en een rijk leven leiden. De vraag is: hebben we in ons leven *nu* genoeg aandacht voor die diepere vorm van rijkdom? Dat valt niet altijd mee, want de aardse schatten geven ons aanzien en zien er vaak zo mooi uit...

5. Darmen

Dat brengt mij bij onze darmen. Heeft u nog een hand op uw buik? Kunt u voelen dat het leeft, daar binnen?

U hoorde daarnet een tekst naast het evangelie, een stukje uit Midas Dekkers: *De kleine verlossing of de lust van ontlasten*. Een kostelijk boek over poep en pies.

Ik koos voor deze tekst omdat Midas, met al zijn kennis en geestigheid, een punt maakt dat in mijn ogen zeer religieus is: wij zijn *niet* ons brein, anders dan hersendeskundige Dick Swaab ons vertelt. Wij *zijn*. Wij *zijn*, en het brein mag meedoen – het is een kwestie van volgorde.

Het wonder van het leven, zegt Midas, is niet wat wij allemaal zitten te bedenken of besturen. Het wonder is dat wij energie van de aarde omzetten in energie om te leven. Daar begint alles. Het brein komt daarna. Het is van belang, maar het moet zijn plaats kennen.

6. De tweede helft

Zo.

Vindt u dat ik het goed heb gedaan? Ja?

Ik vind zelf van niet. Of nog niet. Ik ben nog niet klaar.

We zijn pas op de helft.

Zit u goed?

De eerste helft deden we net. Dat is wat Jezus leert: begin niet buiten, bij de goedkeuring van anderen. Begin binnen, bij de goedkeuring van God, die al gegeven is, gewoon omdat je er bent. Dat vraagt aandacht en oefening, bewustwording, je leven lang. Want wees eerlijk: dat is nogal ongelofelijk.

Maar: deze bewustwording is niet genoeg. Jezus trainde geen serene spirituele egoïsten. Hij wilde leerlingen die het Rijk van God verwelkomen, in doen en laten.

Dus: waar leidt het toe, die aandacht voor je schatten in de hemel?

Je gaat anders kijken. Met licht in je ogen, zegt Jezus.

En dat maakt alle verschil van de wereld.

Ga maar na. Als je druk bent met of anderen je oké vinden, dan ben je behoeftig. Je wil goedkeuring en bent bang voor afwijzing. Je ziet niet zozeer de anderen, maar vooral jouw behoeftigheid. In de taal van Jezus: je oog is troebel en je lichaam duister.

Maar als je innerlijke ruimte hebt, ben je niet zo behoeftig. Je hebt anderen wel nodig, maar ze moeten je niet iets geven. Daardoor kan de ander meer zijn wie of wat-ie is.

Dat verlicht.

En dan? Dan gaat je aandacht niet meer uit naar het klatergoud, dat wij zo graag gebruiken om indruk op elkaar te maken. In plaats daarvan zien we elkaars kracht, vriendelijkheid, kwetsbaarheid, onmacht, geestigheid. Je kijkt niet om te vergelijken maar om te zien. Je stemt je af. Dat heet compassie, in de traditie.

En dan? Dan zie je ook je eigen gedoe zoals het is. De neiging iemand of iets er de schuld van te geven neemt af, zelfs al is het een stoeptegél.

Als je kijkt met licht in je ogen, en je ziet een stoeptegél - dan zie je een stoeptegél, die ook een spiegel kan zijn.

Ik vind dat Goed Nieuws.

Amen